

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristön toimiala 30.8.2021

HEL 2021-006864 T 05 05 03

Kaupunginhallitus edellyttää, että ennen vuoden 2022 budjetin esittelyä kaupunginhallitukselle esitetään selvitys siitä

- kuinka paljon mielenterveyskuntoutujien eri asumismuotojen kapasiteettia on kasvatettava, jotta jonot niihin saadaan purettua vuoteen 2025 mennessä myös niiltä osin, kuin jonoja ei voida poistaa virtausta tehostamalla tai kotiin vietävällä palvelulla
- mitä toimenpiteitä kapasiteetin kasvattaminen vaatii
- kuinka paljon resursseja kapasiteetin kasvattaminen edellyttää.

Sen lisäksi kaupunginhallitus edellyttää, että ennen vuoden 2022 budjetin esittelyä kaupunginhallitukselle esitetään selvitys myös päihdekuntoutujien asumispalveluiden riittävydestä sekä tarpeesta ja tarvittavista resursseista kapasiteetin kasvattamiseen, jotta kullekin kuntoutujalle sopivaan asumiseen pääsy tapahtuu sujuvasti.

Lausuntoa on pyydetty 31.8.2021 mennessä. Asiasta on pyydetty lausunto myös sosiaali- ja terveystoimialalta.

Kaupunkiympäristön toimiala antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Kaupunkiympäristön toimialan rakennukset ja yleiset alueet - palvelukokonaisuuden tilat-palvelun asuntoyksikön tavoitteena on varmistaa sosiaali- ja terveystoimialan tukiasuntojen saatavuus. Asuntoyksikkö huolehtii myös vuokrasopimusten tekemisestä, avainhallinnasta ja asumisen aikana esille tulevien asioiden hoitamisesta. Asuntojen asukasvalinnasta vastaa sosiaali- ja terveystoimiala, joka vastaa myös asumiseen liittyvien palveluiden järjestämisestä.

Asuntoyksikkö pyrkii parhaansa mukaan vastaamaan sosiaali- ja terveystoimialan toiveisiin asunnoista, ja tähän asti on hyvin pystyttykin vastaamaan kysyntään. Asunnot vuokrataan kaupungin omista sekä yhteistyökumppanien vuokrataloyhtiöistä. Välivuokrattujen asuntojen määrä sovitaan toimialojen yhteistyönä. Asuntojen saatavuus riippuu asunnot omistavien yhtiöiden mahdollisuuksista tarjota tarpeisiin sopi-

13.9.2021

via asuntoja. Kohtuuhintaisten asuntojen saatavuus on haastavaa, joten asuntoyksikkö ei pysty lupaamaan tiettyä asuntomäärää.

Asuntoyksikössä on tällä hetkellä kaikkien sosiaali- ja terveystoimialan erityisryhmien käytössä 4 700 tukiasuntoa, joista 122 asuntoa on mielenterveyskuntoutujien käytössä. Kapasiteetin lisääminen vaatii, että toiveet asunnoista saadaan mahdollisimman ajoissa tietoon, jotta asuntoyksikkö voi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Lisäksi suuri määrän kasvattaminen (esim. sadoilla asunnoilla), vaatii lisää henkilöstöä asuntoyksikköön, jotta näiden hallinnoiminen olisi mahdollista.

Lisätiedot

Oscar Ailio, yksikön päällikkö, puhelin: 310 42080
oscar.ailio(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveystoimiala 23.8.2021

HEL 2021-006864 T 05 05 03

Kaupunginhallitus edellyttää, että ennen vuoden 2022 budjetin esittelyä kaupunginhallitukselle esitetään selvitys siitä

- kuinka paljon mielenterveyskuntoutujien eri asumismuotojen kapasiteettia on kasvatettava, jotta jonot niihin saadaan purettua vuoteen 2025 mennessä myös niiltä osin, kuin jonoja ei voida poistaa virtausta tehostamalla tai kotiin vietävällä palvelulla
- mitä toimenpiteitä kapasiteetin kasvattaminen vaatii
- kuinka paljon resursseja kapasiteetin kasvattaminen edellyttää.

Sen lisäksi kaupunginhallitus edellyttää, että ennen vuoden 2022 budjetin esittelyä kaupunginhallitukselle esitetään selvitys myös päihdekuntoutujien asumispalveluiden riittävydestä sekä tarpeesta ja tarvittavista resursseista kapasiteetin kasvattamiseen, jotta kullekin kuntoutujalle sopivaan asumiseen pääsy tapahtuu sujuvasti.

Lausuntoa on pyydetty 31.8.2021 mennessä. Asiasta on pyydetty lausunto myös kaupunkiympäristön toimialalta.

Sosiaali- ja terveystoimiala antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Mielenterveyskuntoutujien eri asumismuotojen riittävyys

Helsingin mielenterveysasiakkaiden asumispalvelujen kustannukset olivat vuonna 2020 noin 28,4 miljoonaa euroa (ilman Niemikotisäätiön jälleenvuokra-asumista ja perhehoitoa). Tuetussa asumisessa, palveluasumisessa ja tehostetussa palveluasumisessa oli vajaat 1300 mie-

13.9.2021

lenterveysasiakasta. Asumispalveluista 22 prosenttia järjestetään omalla toimintana, 66 prosenttia ostopalveluna ja 12 prosenttia Niemikotisäätiön toimesta. Asiakkaat sijoitetaan palveluihin SAS-prosessin (Selvitä-Arvioi-Sijoita) kautta.

Mielenterveysasumisen paikkoja on tällä hetkellä reilut 2200, joista noin puolet on Niemikotisäätiön jälleenvuokrausasuntoja. Palvelua odottavia on kuukausittain noin 400, joista yli puolet odottaa tuettuun asumiseen, noin kolmasosa palveluasumiseen ja tehostettuun palveluasumiseen ja vajaat 15 prosenttia jonottaa jälleenvuokraasuntoihin. Vuoden 2021 tammi-kesäkuussa asumiseen on sijoitettu yhteensä 126 kuntoutujaa, joista 36 jälleenvuokraasumiseen.

Enemmistö palveluasumista ja tuettua asumista tarvitsevista odottaa paikkaa kotonaan tai vanhempiensa tai sukulaistensa luona. Tehostettua palveluasumista tarvitsevista noin joka kolmas odottaa paikkaa Auroran sairaalan psykiatrisella vuodeosastolla, mikä on sekä palvelua odottavan että palvelujärjestelmän toiminnan kannalta epätoivottava tilanne.

Auroran sairaalan psykiatrisilla vuodeosastoilla odottaa koko ajan keskimäärin 20 kuntoutujaa palveluasumiseen. Odottajien lukumäärätieto kerätään sairaalasta viikoittain manuaalisesti. Potilas- ja asiakastietojärjestelmästä saadun tiedon mukaan vuonna 2020 keskimääräinen odotusaika akuuttiosastolla oli noin 3-4 kuukautta ja kuntoutusosastolla puolitoista vuotta. Odotusajalta ei laskuteta siirtoviivemaksua.

Asuttamisessa priorisoidaan HUSin osastojen potilaat, lastensuojelun ja jälkihuollon asiakkaat, tilapäismajoituksessa olijat ja asunnottomat. Näillä ryhmillä odotusaika on 1-3 kuukautta. Muilla ryhmillä keskimääräinen odotusaika on 1,5-2 vuotta.

Asumispalveluihin pääsyä rajoittaa asumispaikkojen saatavuus ja tuki- ja palveluasumiseen käytettävissä olevien voimavarojen rajallisuus. Paikkoja vapautuu harvoin erityisesti palveluasumisessa ja tehostetussa palveluasumisessa. Puitesopimuspaikkoja ei ole riittävästi tarpeeseen nähden, eivätkä eri yksiköiden profiilit välttämättä vastaa asiakkaan tarvetta.

Palveluvalikkoon tarvitaan erilaisia vaihtoehtoja tuettuun asumiseen. Myös erityistä tukea tarvitseville asiakasryhmille on joskus hankala löytää sopivaa asumispalvelua. Esimerkiksi kaksoisdiagnoosipotilaiden, neuropsykiatristen potilaiden, jälkihuollon nuorten ja haastavasti käyttäytyvien asiakkaiden palveluja on vähän tai ei lainkaan puitesopimuksessa. Puitesopimuspaikkojen puutetta korvataan tarvittaessa suoraostoilla.

Mielenterveysasiakkaiden asumispalveluketjun edelleen kehittäminen vaatii kuntouttavan työotteen vahvistamista tuetussa asumisessa, kotiin vietävien palvelujen laajentamista, etä- ja digitaalisten palvelujen lisäämistä sekä asumispaikkojen kapasiteetin hallittua lisäämistä. Meillä on olemassa vuoden 2021 ostopalveluhankinnassa laajennetaan puitesopimukseen tulevien asumisyksiköiden sijaintikriteeriä Helsingin lisäksi pääkaupunkiseudulle ja Uudellemaalle. Tällä tavoitellaan nykyistä laajempaa palveluvalikkoa.

Nykyinen mielenterveysasumisen palveluvalikko koostuu tuetusta asumisesta, palveluasumisesta ja tehostetusta palveluasumisesta. Tavoitteena on tehostaa kuntoutumispolkua porrastamalla tuettu asuminen kevyesti tuettuun, perustason tuettuun ja vahvan tuen asumiseen.

Etä- ja digitaalisia palveluja kehitetään sosiaali- ja terveystoimialalla yhteisesti. Psykoosipalveluissa on lisätty kotiin vietäviä palveluja. Tavoitteena on edistää kotona pärjäämistä sekä ehkäistä sairaalahoidon ja tukiasumispalvelujen tarvetta.

Syksyn 2021 aikana kapasiteettia on mahdollista lisätä 30 palveluasumisen, 26 tehostetun palveluasumisen ja 6 tuetun asumisen uudella paikalla siinä määrin kuin asumisen tukeen kyetään talousarvion puitteissa osoittamaan tarvittava rahoitus. Toiminnan sisällöllisen kehittämisen lisäksi mielenterveysasumisen kapasiteettia on kasvatettava ennen vuotta 2025 noin 200-300 asumispaikalla. Vuoden 2024 alussa Helsingin psykiatristen sairaalaosastojen on suunniteltu siirtyvän HUS:lle, jolloin asumispaikan odottajista alkaa kertyä kaupungille siirtoviivemaksua.

Osa mielenterveyskuntoutujista siirtyy itsenäiseen asumiseen. Itsenäiseen asumiseen siirtymisen haasteena on kohtuuhintaisten asuntojen huono saatavuus Helsingissä. Helsingin kaupunki on tehnyt vuosille 2020-2022 toimenpidesuunnitelman asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Tavoitteena on, että asuntotilannetta parannetaan lisäämällä kohtuuhintaisten ara-vuokra-asuntojen tuotantoa 1750 asunnolla ja järjestämällä erityisryhmien käyttöön tarvittava määrä asuntoja kaupungin asuntokannasta ja yhteistyökumppaneilta.

Mielenterveyskuntoutujien eri asumismuotojen kapasiteetin kasvattamisen kustannusvaikutus olisi sosiaali- ja terveystoimialan karkean arvion mukaan yhteensä noin 8-10 miljoonaa euroa vuoteen 2025 mennessä. Arviossa ei ole huomioitu itsenäisen asumisen osuutta.

Päihdekuntoutujien asumispalvelujen riittävyys

Päihdehuollon asumispalvelut ovat osa päihdekuntoutusta ja niiden avulla asiakkaalle turvataan päihteen toipumista tukeva asumisympä-

13.9.2021

ristö. Päihdekuntoutujien asumispalveluissa oli vuoden 2020 aikana noin 350 eri asiakasta ja joulukuussa noin 170 eri asiakasta. Asukkaat asuvat yksiköissä keskimäärin puolesta vuodesta vuoteen.

Päihdehuollon asumispalvelu on sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaista asumispalvelua. Palvelua tarjotaan asunnottomille täysi-ikäisille helsinkiläisille, joilla on arvioitu olevan lyhytaikaista tuen tarvetta päihitteettömyyteen pyrkimisessään. Asiakasryhmään kuuluvilla henkilöillä asunnottomuus on pitkittynyt tai heillä on konkreettinen asunnottomuusuhka.

Asumispalvelujen tehtävänä on tarjota asiakkaille ohjausta ja tukea sekä kodinomaista asumista päihderiippuvuudesta toipumista tukevassa ja turvallisessa ympäristössä. Asiakkaalle soveltuvaa asumispalvelua järjestettäessä arvioidaan mm. asiakkaan asumistilannetta ja historiaa, sosiaalisia suhteita, työllisyystilannetta, somaattista ja psyykkistä terveydentilaa, päihteiden käytön vaikutusta toimintakykyyn sekä arjen taitoja ja asiointikykyä.

Päihdehuollon asumispalveluissa ensisijaisena tavoitteena on itsenäisen asumisen taitojen opettelu ja itsenäiseen asumiseen siirtyminen sekä päihderiippuvuudesta toipumisen edistyminen. Turvallinen asuminen on perusedellytys toipumisen etenemiselle ja onnistumiselle. Yksilön asuminen turvataan tarvittaessa tukipalveluin ja lisäksi käynnistään tarvittavat sosiaalisen kuntoutumisen prosessit.

Asumispalvelu on järjestetty pääasiassa ostopalveluna. Ostopalvelua tuotti viime vuonna 11 eri asumisyksikköä. Helsingin kaupungin asumisen tuella on yksi oma päihdekuntoutujien 12-paikkainen asumisyksikkö, joka on ollut kevästä 2021 lähtien päihdekuntoutujien tuetun asumisen yksikkö. Lisäksi asumisen tuella on 22 oman toiminnan tukiasumisaikaa.

Vuonna 2022 ostopalvelukapasiteetti on 110 tuetun asumisen paikkaa ja 60 palveluasumisen paikkaa. Oman toiminnan ja ostopalvelujen kapasiteetti on näin ollen yhteensä 204 asiakaspaikkaa. Päihdekuntoutujien tuetun asumisen ja asumispalvelujen kapasiteetti on riittävä eikä odottajia ole. Parhailaan meneillään olevan ostopalveluhankinnan myötä päihdehuollon asumispalveluista ja päihdehoitopalveluista rakennetaan aiempaa vahvempi ja pitkäjänteisempi toipumista tukeva palveluketju.

Lisätiedot

Mikko Tamminen, psykiatria- ja päihdepalvelujen johtaja, puhelin: 310 58655
mikko.tamminen(a)hel.fi